

Turinys

IŽANGA	9
SEKSAS IR ŽODŽIAI	
Gaila, kad ji kekšė: žodis <i>kekšė</i> svetainėje „Whores of Yore“	15
Nepadurus pavadinimas nepadoriam dalykui: <i>putės</i> istorija	24
SEKSAS IR VULVOS	
Kur tas berniukas valtyje: klitorio istorija	45
<i>Putės</i> kolonizacija: rasinio fetišizmo istorija	73
„Ne sunkiau nei iškepti pudingą“: nekaltybės tikrinimo istorija	81
SEKSAS IR VARPOS	
Paberti pupas: orgazmas ir onanizmas	99
Lytinių liaukų vagystės: sėklidžių persodinimas XX amžiuje	113
Žiauri meilė: Viduramžių impotencijos testai	125
SEKSAS IR MAISTAS	
Duona kasdieninė: seksas ir duona	135
Meilės maistas: austrių istorija	143
Kaip užgesinti įsižiebusią aistrą: anafrodiziakų istorija	153
SEKSAS IR MAŠINOS	
Karti tiesa: vibratoriai ir Viktorijos epochos žmonės	167
Ant balnelio: seksas ir dviračiai	185
Berniukų žaisliukai: sekso lėlės istorija	202

SEKSAS IR HIGIENA

Nereikia užspausti nosies: seksas ir kvapai Viduramžiais	217
Šiandien gauruota, ryt jau plika: gaktos plaukų istorija	230
Purvinos Fanės: makšties dušo istorija	244

SEKSAS IR DAUGINIMASIS

Prancūziški laiškai, angliški redingotai ir ponios Filipų įrankiai: prezervatyvo istorija	255
Nuskinti gėlelę: abortai XVIII amžiaus Britanijoje	266
Mėnesinių drama: menstruacijų istorija	278

SEKSAS IR PINIGAI

Seniausia profesija: prostitucija senovės pasaulyje	295
Reklama: prostitučių vizitinių kortelių istorija	305
Puota su panteromis: sekso paslaugas siūlančių vyrų istorija	318

Autorės žodis	333
Išnašos	339
Literatūros sąrašas	373
Apie autore	413
Rėmėjai	415

Ižanga

*Neišreikštos emocijos niekur nedingsta. Jos palaidojamos gyvos
ir vėliau iškyla pačiais bjauriausiais pavidalais.*

Sigmund Freud

Seksas visus sulygina. Perfrazuojant Geoffrey'io Rusho markizą de Sade'ą, „mes valgome, miegame, šikame, dulkinamės ir mirštame“¹. Geismas gali peržengti bet kokias kultūros, lyties ir klasės ribas. Jo neveikia mūsų susikurtos taisyklės, ir, kaip patvirtintų bet kas, bent kartą pagautas be kelnų, geismas visiškai nepaiso sveiko proto. Žinoma, žmonės ne tik valgo, šika ir dulkinasi – skirtingai nuo kitų gyvūnų, turime protą. Tai ir yra problema. Pasakyti, kad žmonės per daug galvoja apie seksą, būtų pernelyg švelnu.

Bet kokia gyvybė šioje žemėje siekia daugintis, tačiau žmonės išsiskiria tuo, kad lytinę aistrą stengiasi patenkinti daugybe pačių įvairiausių sudėtingų būdų. Knygoje „Forensic and Medico-legal Aspects of Sexual Crimes and Unusual Sexual Practices“ („Teismo medicina ir medicininiai bei teisiniai nusikaltimų ir neįprastų seksualinių praktikų aspektai“, 2008) profesorius Anilaa Aggrawalis nurodė 547 skirtingus parafilinius lytinius potraukius ir pastebėjo, kad „kaip ir alergijas, lytinį susijaudinimą gali sukelti bet kas po mūsų saule, taip pat ir pati saulė“². Beje, jeigu jums įdomu, saulės sukeltas lytinis susijaudinimas vadinamas aktirastija.

Taip pat žmonės yra vieninteliai seksualinius troškimus stigmatizuojantys, baudžiantys už juos ir jaučiantys dėl jų gėdą gyvi padarai. Nors gyvūnai turi savo poravimosi ritualus, nė vienas žvėris nesugalvos kreiptis į psichologą dėl savo fetišo lateksui. Bičių motinėlė vienu metu gali

poruotis su keturiasdešimtimi partnerių ir į avilį grįžta permirkusi nuo jų sėklos, letenėlėse, kaip trofėjus, spausdama kelias varpas, bet nė vienas tranas nepavadins jos ištvirtėle. Pavianų patinai kiauras dienas santykiauja nebijodami būti išsiųsti į homoseksualų atvertimo stovyklą. Žmonės dėl savo geismų gali jausti paralyžiuojančią kaltę, o tų, kurie pažeidžia „taisykles“, laukia griežtos bausmės.

Kolumbiečių rašytojas Gabrielis García Márquezas kartą parašė, kad „kiekvienas turime tris gyvenimus: viešą, asmeninį ir slapta“³. Paradoksalu, bet būtent slaptame gyvenime atsiskleidžia tikroji mūsų esybė. Ir tikrąją savo asmenybės dalį slepiame, nes mūsų pačių susikurtose sistemose ji laikoma nesuderinama su viešuoju ir asmeniniu gyvenimu. Siekdami kontroliuoti šią slapta savo asmenybės dalį, žmonės pavertė seksą moraline problema ir sukūrė sudėtingas mūsų potraukius reguliuojančias socialines struktūras. Siekdami kontrolės, sugalvojome įvairias kategorijas: homoseksualas, heteroseksualas, monogamas, nekaltas, pasileidęs ir kt. Tačiau seksualumas netelpa mūsų išgalvotuose rėmuose, ir, kai jis tas ribas peržengia, viskas tampa sudėtinga. Jei mėginame nuslopinti geismą, jis virsta problema, apimančia mūsų moralės, etikos ir padorumo struktūras. Vis dėlto, kai akis apgaubia rausvas rūkas, žmonės būna pasiruošę rizikuoti bet kuo, kad tik patirtų orgazmą.

Nuo tada, kai išsiaiškinome, kas yra seksas, pats lytinis aktas nė kiek nepasikeitė. Vos žmogus, siekdamas orgazmo, išropojo iš pirminio vandenyno, varpos, liežuviai ir pirštai ėmė skverbtis į burnas, makštis ir išanges. Keitėsi tik kultūrinį sekso supratimą ir įgyvendinimą apibrėžiantis socialinis scenarijus. Pavyzdžiui, stambiausios pornografijos svetainės „Pornhub“ duomenimis, nuo tada, kai 2007 metais buvo sukurta ši svetainė, pats populiariausias paieškos žodis visame pasaulyje buvo *lesbiets*. Nyderlanduose 2018 metais šio žodžio paieška „Pornhub“ svetainėje išaugo 45 procentais, palyginti su 2016 metais.⁴ Taigi galima teigti, kad olandus labai domina lesbiečių seksas. Tačiau taip buvo ne visada. 1400–1550 metais Nyderlanduose penkiolika moterų buvo gyvos sudegintos už „moterišką sodomiją“⁵. Tos, kurias buvo nuspręsta palikti

gyvas, buvo žiauriai nubaustos. 1514 metais Maertyne van Keyschote ir Jeanne van den Steene iš Briugės buvo viešai išplaktos, jų plaukai – nudeginėti, o jos pačios – išvartytos iš miesto už „nenatūralią sodomijos nuodėmę su keliomis jaunomis merginomis“⁶. Ir štai po šešių šimtų metų ta „nenatūrali sodomijos nuodėmė su keliomis jaunomis merginomis“ tapo populiariausia pornografijos kategorija tarp žmonių, kurie spirgino lesbietes ant laužų, palikuonių.

2018 metais „Pornhub“ svetainėje paieškos „pornografija moterims“ dažnis išaugo 359 procentais ir tais pačiais metais moterų lesbiečių pornografiją žiūrėjo 197 procentais dažniau nei vyrai. Tai būtų sukrėtę daktarą Williamą Actoną (1813–1875), kuris teigė, kad „daugumą moterų įvairūs seksualiniai jausmai ne itin kamuoja (jų laimei)“⁷. Bėlieka spėlioti, ką apie tai pamanytų „Sunday Express“ redaktorius Jamesas Douglasas (1867–1940). 1928 metais jis užsipuolė Radclyffe Hall romaną apie lesbietes „The Well of Loneliness“ („Vienatvės šulinys“), teigdamas, kad „ši epidemija veda į pražūtį jaunąją kartą. Griauna jaunų žmonių gyvenimus. Teršia nepatyrusias sielas.“ J. Douglasas ragino visuomenę „apsivalyti nuo šių raupų“⁸. Ir štai, praėjus devyniasdešimčiai metų, milijonai moterų visame pasaulyje yra visiškai pasiruošusios tokiai „epidemijai“, o mūsų raupais užkrėstos sielos puikiai laikosi. Kokie nuostabūs laikai!

Šioje knygoje pasakojama, kaip skirtingais amžiais keitėsi požiūris į seksą. Tai įdomioji sekso ir to, ką darome su savimi ir vienas kitam siekdami (arba vengdami) visagalio orgazmo, istorija. Žinoma, tai nėra išsamus visų seksualinių keistenybių, fantazijų ir ritualų visose kultūrose visais laikais tyrimas – apie tai būtų galima parašyti visą enciklopediją. Tai tik lašas jūroje – laivelis, slystantis sekso istorijos paviršiumi, bet tikiuosi, kad jūs vis tiek maloniai sudrėksite. Stengiausi atrinkti temas, kurios taptų vertingu kontekstu šiuolaikinėms problemoms, ypač susijusioms su lytimi, seksualine gėda, grožiu, kalba ir tuo, kaip buvo reglamentuojamas geismas. Pasirinkau mano širdžiai artimas temas (kaip antai darbo sekso industrijoje istorija), stiprias emocijas sukeliančias temas (pavyzdžiui, abortai) ir tas, kurios mane prajuokino (dirvinių raugių duona ar

orgazmas važiuojant dviračiu). Nors juoktis iš kvailysčių, kuriomis žmonės tikėjo įvairiais laikotarpiais, gana lengva (ir aš tikiuosi, kad jums išties bus smagu), daug svarbiau suprasti, kokie esame panašūs į tuos, kurie gyveno anksčiau, ir iš naujo apsvarstyti kai kuriuos savo įsitikinimus. Sekso tema ir toliau visame pasaulyje sėja nesantaiką ir yra nemažai šalių, kur tai yra gyvybės ir mirties klausimas. Požiūris į seksą nuolat keičiasi, ir aš tikiuosi, kad į gerąją pusę. Tačiau mes niekada visiškai neišsivaduosime iš stigmų ir gėdos, kol nesuprasime savo istorijos.

Keli žodžiai apie vartojamą terminiją. Kalbant apie galbūt įžeidžiančią kalbą – dabar jūs įžengiate į teritoriją, kur reikia būti gerai apsišarvavus. Ši knyga yra apie tai, kaip per istoriją keitėsi požiūris į seksą ir lytį. Mūsų protėviai nelabai suprato, kas yra neapibrėžtas lytiškumas, ir manė, kad lyties tapatybė yra binarinė ir biologiškai apibrėžta. Dėl to didžiojoje dalyje šioje knygoje pateikiamos istorinės medžiagos moterimis yra vadinamos tos, kurios turi makštį, o vyrais – turintys varpą. Pavyzdžiui, skyriuje apie žodžio *cunt* (*putė*) istoriją *putė* suprantama kaip moters lytiniai organai. Šiandien žinome, kad vienos moterys turi *putes*, o kitos ne, ir kai kurie vyrai jas turi, o kiti – ne. Tačiau mūsų protėviai lytį ir biologiją vertino kitaip – jiems *putė* reiškė tik moteriškus lytinius organus. Nors šiaudien tai gali įžeisti, turime suprasti istorinę požiūrį į lytinę tapatybę ir seksualinę morfologiją. Tik taip galima iki galo suvokti, kaip šiuolaikiniame kultūriniame naratyve ėmė dominuoti heteronormatyvumas ir binariniai vyriškojo bei moteriškojo prado konstruktai.

Šioje knygoje vartojamas žargonas yra visiškai istorinis, ir aš paprastai nurodau datas, kada tokie žodžiai buvo pirmą kartą paminėti rašytiniuose šaltiniuose. Svarbiausias mano pasitelktas istorinio žargono šaltinis yra Jonathono Greeno „Dictionary of Slang“ („Žargono žodynas“). Jei norite sužinoti daugiau, labai rekomenduoju šią knygą.

SEKSAS
IR
ŽODŽIAI

Gaila, kad ji kekšė

Žodis *kekšė* svetainėje „Whores of Yore“

Kovoje už socialinę lygybę kalba yra svarbus mūsų laukas. Kaip taikliai pastebėjo lingvistas Danielis Chandleris: „Kalba kuria mūsų pasaulį, o ne tik fiksuoja, kas jame vyksta, ir jį apibūdina.“¹ Kalba yra lanksti ir lengvai kintanti. Ji ne tik išreiškia socialinį požiūrį, bet ir jį formuoja. Norint suprasti kalbos evoliuciją, tereikia prisiminti, kaip kadaise buvo plačiai vadinami kitų rasių žmonės: seniau visiškai normalu buvo maišytos rasės žmogų apibrėžti kaip *negrynakraujį* arba *spalvotąjį* – taip visur būdavo vadinami juodaodžiai. Tokie žodžiai nebuvo laikomi įžeidžiančiais, tai buvo tiesiog apibūdinimas. Tokių žodžių galima išgirsti ir šiandien – laimei, gerokai rečiau. Vis dėlto išanalizavus tokių apibūdinimų reikšmines struktūras, galima suprasti, kaip žodžiai išties sustiprina ir kuria mūsų realybę. *Negrynakraujis* iš esmės yra tik kažko dalis – tik iš dalies susiformavęs ir sudarytas – iš esmės tik dalis, o ne visas žmogus. *Spalvotasis* žmogus metaforiškai reiškia nuspaltintą, nudažytą, o tai leidžia manyti, kad originali būseną yra nespaltinta (arba balta). Toks apibūdinimas pabrėžia skirtumą ir nebyliai palaiko rasinę hierarchiją. Dažnai nesusimąstome apie užslėptą tokių frazių reikšmę, tačiau apibrėždami žmogų, kaip susiformavusį tik iš dalies, dar labiau sustipriname rasistinius stereotipus. Kaip sakė D. Chandleris, kalba kuria mūsų pasaulį, o ne tik fiksuoja, kas jame vyksta.

Vieno žmogaus ar visos visuomenės žmogiškąją prigimtį atspindinti kalba nuolat vystosi. Ir nors mums visiems politikorektiškumas įgriso iki gyvo kaulo, kol mūsų vartojama kalba tik dar labiau didina marginalizuotųjų grupių stigmą, socialinės lygybės pasiekti nepavyks. Mūsų

pasirenkami žodžiai daug pasako apie ginčus dėl LGBTQ teisių, požiūrio į kūną, amžizmo ir, žinoma, lyties.

Ižeidžių sąvokų vartojimas yra lingvistinis minų laukas, kuriame nėra aiškiai suformuluotų taisyklių, nors visi tas taisykles puikiai žinome. *Pedikas*, *kekšė*, *kalė* ir kiti – visos šios sąvokos gali būti įtraukios ir, jas vartojant tam tikrose socialinėse grupėse, netgi gali reikšti simpatiją. Aš, heteroseksuali baltoji moteris, negaliu vadinti homoseksualaus vyro *pediku*, bet savo draugę galiu pavadinti *kale*. Heteroseksualus vyras taip į ją kreiptis negalėtų, o homoseksualus – galbūt (išties, viskas labai sudėtinga). Kai ižeidžiančias sąvokas vartoja tie, kurie anksčiau buvo stigmatizuojami, – tai gynybinis veiksmas. Žmogus perima iniciatyvą iš engėjo ir taip sustiprina anksčiau slopintą savo asmenybės dalį bei tarsi rodo nepadorų ženklą privilegijuotiems visuomenės sluoksniams. Žinoma, galima tvirtinti, kad tokie žodžiai bet kokiame

Babilono kekšė iš Liuterio Biblijos, 1534 m. leidimas.

kontekste tik dar labiau sustiprina išankstines nuostatas, nes niekada nepraranda istorinio bagažo: jie kuria realybę, o ne tik ją fiksuoja. Tam tikrose sekso darbuotojų grupėse žodis *kekšė* irgi yra vartojamas (kiti visiškai jo atsisako).

Iš tiesų neturėjau vartoti žodžio *kekšė* (angl. *whore*) svetainėje „Whores of Yore“. Tai ne mano žodis. Ir ne jūsų, jei neteikiate sekso paslaugų. Tai įžeidžianti sąvoka, kurią sekso paslaugų teikėjos (-ai) girdi kiekvieną dieną iš siekiančiųjų jas (juos) sumenkinti ir įžeisti. Aš tikrai ne iki galo suvokiau, kaip šis žodis įžeidžia. Taip pat, kaip ir žodžius *šliundra* ar *pasileidėlė*, žodį *kekšė* vartoju ne tam, kad įvardyčiau moterį, kuri už pinigų teikia sekso paslaugas, o apibrėždama socialinių normų neatitinkantį seksualumą. Man visada atrodė, kad šis žodis reiškia gerokai daugiau. Daug sekso paslaugų teikėjų klausė, kodėl pasirinkau būtent šį žodį, ir kurį laiką rimtai svarsčiau jį pakeisti. Tačiau šio žodžio istorija yra itin svarbi ir aš noriu tai pabrėžti. Tikrai verta padiskutuoti, ką iš tiesų reiškia žodis *kekšė*.

Vokiečių dramaturgas Georgas Büchneris (1813–1837) kartą parašė, kad „laisvė ir kekšės yra patys kosmopolitiškiausi dalykai mūsų žemėje“.² Tačiau ką iš tiesų reiškia žodis *kekšė*? Iš kur jis atsirado ir ką turi padaryti žmogus, kad būtų taip pavadintas? Kodėl Žana d'Ark, kuri žuvo būdama skaisti, buvo vadinama *prancūzų kekše*? Ir kodėl katalikai vadino *anglų kekše* savo didžiausią priešę – Elžbietą I, Karalienę Mergelę? Prancūzų revoliucionieriai Mariją Antuanetę vadino *austrų kekše*; Ana Bolin buvo *didžioji kekšė*. Taip pat 2016 metų prezidento rinkimo kampanijos metu Donaldo Trumpo rėmėjai ne kartą šiuo žodžiu išvadino Hillary Clinton.³ Ir net jei mums atrodo, kad puikiai žinome, apie ką kalbame, kai ištariame šį žodį iš *k* raidės, jo istorinis ir kultūrinis bagažas yra gerokai klampesnis. Daugiau nei tūkstantį metų šis trumpas žodelis buvo vartojamas siekiant kontroliuoti ir pažeminti moteris stigmatizuojant jų seksualumą.

Šis žodis toks senas, kad tiksliai jo kilmę gaubia laiko migla. Angliška šio žodžio versija – *whore* – gali būti kilusi iš senosios skandinavų kal-

bos žodžio *hora* (svetimautoja). Iš žodžio *hora* taip pat kilo daniškas *hore*, švediškas *hora*, olandiškas *hoer* ir senosios vokiečių aukštaičių kalbos *huo-ra*. Pakapsčius dar giliau iki indoeuropiečių prokalbės (bendros visų indoeuropiečių kalbų pirmtakės), žodžio *whore* šaknis yra tokia pati, kaip ir žodžio *qār*, kuris reiškia *patikti, trokšti*. Būtent iš žodžio *qār* kyla visų žodžių, reiškiančių meilužį, pavyzdžiui, lotynų *carus*, senosios airių *cara* ir senovės persų *kama* (kuris irgi reiškia *trokšti*).⁴ *Kekšė* nėra universalus žodis – nei Australijos aborigenai, nei Amerikos indėnai ar Havajų čiabuviai neturi tokio (ar jokio kito prostituciją reiškiančio) žodžio.

Nuo XII amžiaus žodis *kekšė* įgijo įžeidžiančią reikšmę ir buvo vartojamas apibrėžiant seksualiai pasileidusią moterį, bet nebūtinai tą, kuri teikė sekso paslaugas už pinigus. XIII amžiuje Thomas iš Čobamo *kekšę* apibrėžė kaip bet kokią moterį, kuri turi lytinių santykių su vyru, kuris nėra jos sutuoktinis (pakelkite rankas visos, kurios ką tik sužinojo, kad XIII amžiuje būtų vadinamos *kekšėmis*).⁵ Williamas Shakespeare'as savo pjesėse žodį *kekšė* pavartojo beveik šimtą kartų, taip pat ir tragedijose „Otelas“, „Hamletas“ bei „Karalius Lyras“. Tačiau jis turėjo mintyje ne tas, kurios užsiėmė seksu už pinigus, o seksualiai pasileidusias moteris. Johno Websterio dramoje „The White Devil“ („Baltasis šėtonas“, 1612) kalbama apie netinkamai besielgiančias moteris. Vienoje įsimintinoje scenoje Monticelso apibrėžia, kas yra *kekšė*:

Ar tau paaiškinti, kas yra *kekšė*? Taip, žinoma;
Smulkiai ją apibūdinsiu. Iš pradžių jos –
Gardus maistas, kuris žudo jį valgantį, o šnervėms –
Užnuodytas aromatas. Alchemikų apgaulė;
Sudužęs laivas ramiuose vandenyse. Štai kas yra *kekšės*!
Šaltos rusiškos žiemos, tokios bergždžios,
Tarsi žemė būtų pamiršusi pavasarį.
Jos – tikra pragaro ugnis:
Blogesnės už Žemumų šalių mokesčių rinkėjus, kurie
Atima mėsą, gėrimus, drabužius ir miegą.

Taip, tokia nuodėmė – tikra vyrų pražūtis.
 Jos – kaip tas miglotas įstatymas,
 Dėl kurio savininkas praranda savo turtą
 Už vieną praleistą raidę. Štai kas yra kekšės!
 Jos yra tie skambantys varpai, bet jų visų daina viena,
 Ir vestuvėse, ir laidotuvėse. Turtingos kekšės –
 Tai tik plėšimu įgytas turtas ir prarastas
 Dėl prakeiktų ištvirtėlių. Jos daug blogesnės
 Už tuos negyvėlius, kuriuos, paimtus iš kartuvių,
 Pjausto gydytojai, kad parodytų, koks
 Netobulas yra vyras. Štai kas yra kekšė!
 Ji kaip padirbta moneta,
 Atnešanti nelaimę visiems, kuriems buvo įbrukta.⁶

Monticelso to nepripažįsta, tačiau jo žodžiuose juntama, kaip jis bijo moterų – nerimauja, jog jos gali užvaldyti vyrus, „kad parodytų, koks netobulas yra vyras“. Taigi jo eilėse *kekšė* yra ne sekso paslaugų teikėja, o moteris, turinti galios paveikti vyrą, ir dėl to ją bet kokiais būdais reikia nutildyti ir pažeminti.

Istoriškai žodis *kekšė* buvo vartojamas siekiant užsipulti tas, kurios drįso sugriauti *status quo* ir stengėsi įsitvirtinti, paprastai siekdamos išsivaduoti iš seksualinės kontrolės ir dominavimo. Tačiau, skirtingai nei žodis *prostitutė*, *kekšė* yra susijusi ne su profesija, o su smerktinu amoraliu elgesiu. Būtent todėl daug niekaip su prekyba sekso paslaugomis nesusijusių įtakingų moterų buvo vadinamos kekšėmis: Mary Wollstonecraft, Phulan Devi, netgi Margaret Thatcher. Šiuo žodžiu siekiama sumenkinėti, pažeminti ir galiausiai pavergti. *Kekšė* galima išvadinti ir paprastą moterį gatvėje, ir pasaulinę lyderę – šiuo požiūriu pastarosios dar dažniau tampa tokių išpuolių taikiniu.

Šiandien *kekšė* yra bjaurus įžeidimas, tačiau ankstyvaisiais Naujaisiais amžiais šio žodžio vartojimas buvo laikomas rimtu nusikaltimu, šmeiži-

kiškų gandų platinimu ir už tai buvo galima atsidurti teisme.* Nagrinėjant tokias bylas gerokai dažniau už kitus pasitaikantis įžeidimas buvo moters išvadinimas *kekšė* ir daugybe kitų kūrybiškų šio įžeidimo variantų. Pavyzdžiui, buvo užfiksuoti tokie įžeidimai: *dvokianti kekšė*, *bilieta perkanti kekšė*, *girta myžpuodžio kekšė*, *nėrinuotų apatinių sijonų kekšė*, taip pat *kekšė* ir *kalė*.⁷

1664 metais Anne Blagge pareiškė, kad Anne Knutsford ją išvadino „šlykščia kekše“⁸. Vargšėlė Isabelė Yaxley 1667 metais skundėsi, kad kaimynas apie ją pasakė, jog ji yra *kekšė*, kurią galima „dulkinti už penso vertės gabaliuką žuvies“⁹. 1695 metais Susan Town iš Londono apkaltino Jane Adams sušukus: „Išeik, kale, ir pasikasyk savo nušašusią subinę, kaip tą padariau aš.“¹⁰ 1699 metais Isabelė Stone iš Jorko padavė į teismą Johną Newbaldą už tai, kad tas ją išvadino „kekše, paprasta kekše ir šlykščia kekše <...>, kale ir bjauria kale“¹¹. O 1663 metais Robertas Heywardas stojo prieš Čėsyro teismą už tai, kad išvadino Elizabethą Young „kandžia kale“ ir „niekinga kekše“. Teisme jis tvirtino galintis įrodyti, kad Elizabetha yra *kekšė* ir jai derėtų sėdėti namie bei „valyti savo suknelės dėmes“¹².

Siekiant įrodyti šmeižtą, reikėjo įžeidimo liudininko ir dar vieno liudininko, patvirtinančio, kad kaltinimas yra šmeižikiškas ir kad jis pakenkė kaltinimus pateikuso asmens reputacijai. Bausmės už šmeižtą galėjo būti įvairios – nuo baudos ir viešo atsiprašymo iki ekskomunikacijos (nors tokia bausmė būdavo skiriama itin retai). 1691 metais šmeižikui Williamui Halliwellui buvo liepta viešai bažnyčioje atsiprašyti Peterio Leigh už gero vardo dergimą:

* Trys nuostabūs šaltiniai, kuriuose pateikiama daugiau informacijos apie Tiudoro šmeižto teismus, yra: Dinah Winch, „Sexual Slander and its Social Context in England c. 1660–1700, with Special Reference to Cheshire and Sussex“ (nepaskelbta daktaro disertacija, Karalienės koledžas, Oksfordo universitetas, 1999); Bernard Capp, „When Gossips Meet: Women, Family, and Neighbourhood in Early Modern England“ (*Oxford Studies in Social History*) (Oksford: *Oxford University Press*, 2003) ir Rachael Jayne Thomas, „With Intent to Injure and Diffame“: Sexual Slander, Gender and the Church Courts of London and York, 1680–1700“ (nepaskelbtas magistro darbas, Jorko universitetas, 2015).

Aš, Williamas Halliwellas, pamiršęs savo pareigą mylėti ir būti mielaširdingas savo kaimynui, ištariau ir paskelbiau kelis įžeidžiančius ir šmeižikiškus žodžius apie Peterį Leigh <...>. Aš atsižadu savo žodžių, kurie buvo įžeidžiantys ir melagingi <...>. Nuoširdžiai gailiuosi ir pripažįstu, kad labai suklydau ir jį įžeidžiau.¹³

Ypač įžeidžiančiu buvo laikomas žodis *kekšė*, nes menkino moters vertę vedybų rinkoje. Tad, kai 1685 metais Thomas Ellertonas pavadino Judithą Glendering *kekše*, einančia „iš vieno svirno į kitą“ ir „nuo skardininkų prie smuikininkų“, jis ne tik įžeidė tą moterį, bet ir sutrukdė jai susirasti vyrą.¹⁴ 1652 metais Cicely Pedley pareiškė, kad ji buvo išvadinta *kekše* siekiant „jai sutrukdyti susituokti su geru žmogumi“¹⁵. Toks įžeidimas galėjo net sužlugdyti verslą. 1687 metais taikos teisėjas nurodė nubauti vieną žmogų, išvadinusį užteigos namų šeimininko žmoną *kekše*, nes tai pakenkė užteigos savininko verslui.¹⁶

Į teismą kreipdavosi nemažai vyrų, kurių žmonos buvo išvadintos *kekšėmis*. Tai buvo siaubingas įžeidimas, paveikdavęs ne tik moterį, bet ir jos sutuoktinį. Vyras iškart tapdavo raguotuoju, negebančiu seksualiai patenkinti savo žmonos. Pavyzdžiui, 1685 metais Abrahamas Beaveris buvo apkaltintas tuo, kad pareiškė Richardui Winnelliui: „Žygiuok namo, raguotasis! Ten Thomas Foxas lovoje linksminasi su tavo žmona.“¹⁷

Nors vyrai dėl šmeižto į teismą kreipdavosi rečiau, jų ieškiniai irgi dažnai būdavo seksualinio pobūdžio. 1680 metais Thomas Richardsonas padavė į teismą Elizabethą Aborne iš Londono už žodžius, kad jo varpa „suėsta raupų“¹⁸. Vyrai taip pat buvo vadinami paleistuviais, raguotaisiais, pavainikių užtaisytojais, nenaudėliais, o vienu atveju – pavydžiu kvailiu ir asilu.¹⁹ Vyrai paduodavo į teismą tuos, kurie juos vadino vagimis, elgetomis ar girtuokliais. Pavyzdžiui, 1699 metais Thomas Hewetsonas stijo prieš teismą Jorke už tai, kad pavadino Thomą Danielį duoneliautoju (elgeta): „Jis buvo duoneliautojas ir bastėsi po grafystę eidamas nuo vienu durų prie kitų bei prašydamas išmaldos.“²⁰

„Ne sunkiau nei iškepti pudingą“

Nekaltybės tikrinimo istorija

2017 metais mokslininkai iš Minesotos universiteto paskelbė sisteminę visų publikuotų recenzuotų tyrimų apie vadinamojo „nekaltybės tikrinimo“ (tai yra mergystės plėvės būklės patikrinimo) patikimumą ir tokio patikrinimo poveikį apžiūrimoms moterims. Mokslininkai atrado 1 269 tokius tyrimus ir apibendrinę bei įvertinę jų rezultatus priėjo prie tokios išvados:

Nustatėme, kad nekaltybės patikrinimas, taip pat vadinamas dviejų pirštų mergystės plėvės arba pervaginaline apžiūra, negali būti laikomas naudingu klinikiniu įrankiu ir gali labai neigiamai fiziškai, psichologiškai ir socialiai paveikti apžiūrimą moterį. Žmogaus teisių požiūriu, nekaltybės patikrinimas yra lytinės diskriminacijos forma, kuria pažeidžiamos pagrindinės teisės. Jei toks patikrinimas atliekamas be sutikimo, tai yra seksualinės prievartos forma.¹

Kitais, 2018-aisiais metais, Pasaulio sveikatos organizacija, Jungtinių Tautų žmogaus teisių organizacija ir Jungtinių Tautų moterų organizacija paskelbė pareiškimą, kuriame ragino atsisakyti nekaltybės tikrinimo, teigdamos, kad „tokia procedūra pažeidžia mergaičių ir moterų žmogaus teises bei gali pakenkti jų fizinei, psichologinei bei socialinei gerovei. Nekaltybės tikrinimas stiprina stereotipinį požiūrį į moterų seksualumą ir

lyčių nelygybę.“² Patikimų nekaltybės patikrinimų nėra. Pažvelgus kam nors tarp kojų negalima pasakyti, ar žmogus turėjo lytinių santykių, kaip ir pažvelgus į bambą negalima pasakyti, ar žmogus yra vegetaras. Nors iš tiesų nekaltybės negalima įrodyti, patikrinti ar nustatyti, tai netrukdo žmonėms teigti kitaip.

Deja, moterų nekaltybė visame pasaulyje vis dar aukštai vertinama, todėl buvo sukurta daugybė iki šiol taikomų žalojančių ritualų, susijusių su moters seksualinio skaistumo išsaugojimu ir įrodymu. Atliekant tokius patikrinimus paprastai siekiama surasti „nepažeistą“ mergystės plėvę arba atliekama vadinamoji „dviejų pirštų“ apžiūra, kuria patikrinamas vaginos ankštumas. Tokie patikrinimai vykdomi Afganistane, Bangladeše, Egipte, Indijoje, Indonezijoje, Irane, Jordanijoje, Palestinoje, Pietų Afrikoje, Šri Lankoje, Svazilande, Turkijoje ir Ugandoje. Moterų lyties organų žalojimo nacionalinė klinikinė grupė teigia, kad moterų lyties organų žalojimas yra laikomas „priemone merginos skaistumui išsau-

Henry O'Neil, *Liūdny palydovių su muzikos instrumentais apsuptyje Feflos dukra galvoja apie savo nekaltybę ir neišvengiamą mirtį*, 1846 m.

goti iki santuokos (pavyzdžiui, Sudane, Egipte ir Somalyje). Daugelyje šių šalių norinčioms ištekti moterims tokia procedūra yra būtina, o moterys tose šalyse tiesiog privalo ištekti dėl socialinių ir ekonominių priežasčių.“³ Pasaulio sveikatos organizacijos duomenimis, tokios operacijos, kurių tikslas – išsaugoti nekaltybę iki santuokos, buvo atliktos 200 milijonų merginų visame pasaulyje.⁴

Įsitikinimas, kad iki santuokos moteris turi likti skaisti, egzistuoja daugybėje viso pasaulio kultūrų ir religijų. Indonezijoje tikrinama į kariuomenę ar policijos pajėgas norinčių įstoti moterų nekaltybė. Vadinamieji skaistybės pokyliai rengiami visoje Amerikoje. Tėvai lydi paaugles dukras į „pasimatymą“ – mergina pasižada išsaugoti nekaltybę iki santuokos, o tėvas, savo ruožtu, įsipareigoja ginti jos nekaltybę (matyt, su šratiniu šautuvu ar kokia nors signalizacija). Šiais laikais moterys gali atkurti mergystės plėvę už pinigus ir tokios operacijos labai populiarios. 2016 metais Pietų Afrikoje KvaZulu Natalio savivaldybėje buvo įsteigta speciali mokymosi institucija merginoms, kurios gali įrodyti esančios nekalto.⁵ O 2017 metais Rusijos tyrimų komitetas ir sveikatos ministras Vladimiras Šuldiakovas sukėlė didžiulį pasipiktinimą liepęs gydytojams tikrinti moteriškos lyties moksleivių nekaltybę ir apie bet kokius mergystės plėvės pažeidimus pranešti valdžios institucijoms.⁶

Nekaltybės ne tik neįmanoma įrodyti – ją taip pat labai sunku ir apibrėžti. Mums atrodo, kad suprasti nekaltybę labai paprasta, tačiau užtenka labiau pasigilinti ir nuomonė pasikeičia. Tai, ką vadiname pirmuoju kartu, iš tiesų nėra taip vienareikšmiška. Pavyzdžiui, jei seksu užsiima dvi merginos, ar galima sakyti, kad jos prarado nekaltybę? O jei jos naudojo pritvirtinamą falio imitatorių? Jei heteroseksuali pora praėjo visus preliudijos etapus, bet sustojo ties paskutiniu, ar mergina vis dar yra skaisti? Ar gali mergina atimti nekaltybę sau pati? O gal ji prarandama tik varpai įsiskverbus į makštį? Ir jeigu taip, kaip tada dėl vienos lyties porų sekso? Gal gėjų paradas yra masinis skaistybės mitingas? O jei heteroseksuali pora užsiima tik analiniu seksu? Gal tuomet techniškai nekaltybę praranda vyras, o moteris lieka skaisti?

**“OF COURSE, UNMARRIED GIRLS
CAN USE PURSETTES!”**

A subject unmarried girls often ask about is *internal* sanitary protection. Here's a solution welcomed by thousands: a tiny new tampon called Pursettes®. The exclusive prelubricated tip of this tampon eliminates the need for a cardboard applicator...makes insertion easy, medically correct. No larger than a lipstick, Pursettes proved as much as 25% more absorbent than regular applicator-type tampons in a university laboratory test. That's why women—both married and unmarried—are switching to Pursettes. At drug and department stores—Pursettes.

FREE OFFER: For a trial supply of Pursettes tampons, send 10¢ for postage-handling to: Campana, Box WD-15, Batavia, Illinois.

Pursettes
TEN TAMPONS
BY CAMPANA

Name _____
Address _____
City _____ State _____

XX amžiaus 7-ojo dešimtmečio „Pursette“ tamponų reklama, kurioje „netekėjusios merginos“ (nekaltos) tikinamos irgi galinčios naudoti tamponus.

Nepaisant išsamių su mergystės plėve susijusių tyrimų, ją vis dar gaubia daugybė mitų. Žmonės vis dar tiki, kad mergystės plėvę galima pažeisti sportuojant ar jojant žirgu (tai netiesa). Įmonė „Tampax“ dar XX amžiaus 10-ajame dešimtmetyje prisiekinėjo, kad merginos tamponu negali pradurti savo *vyšnaičių* (1988).

Net su nekaltybe susijusi kalba yra sudėtinga. Kai sakoma, kad galima „prarasti“ arba „išsaugoti“ nekaltybę, parodoma, kad jos netekusios moterys kažką praranda ir jau nebėra sveikos. Nekaltybė laikoma kažkuo materialiu. Metaforiškai savo nekaltybę galima kam nors „padovanoti“, tačiau vyras vargu ar galės ją pasikabinti virš židinio ar perparduoti „eBay“ platformoje (nors buvo moterų, kurios mėgino tai padaryti).

Nekaltybės koncepcija neabejotinai yra neatsiejama nuo lyties. Mums atrodo, kad diskutuojant apie tos pačios *vyšnaitės* praradimą žinome, apie ką kalbama, nes pasąmoningai suprantame, jog tai susiję su varpos

įsiskverbimu į vaginą. Tai ir yra vadinamasis privalomas heteroseksualumas. Tai nereiškia, kad heteroseksualumas yra privalomas tiesiogine žodžio prasme, tačiau mūsų kultūriniai seksualumo scenarijai labiau sukelkti į heteroseksualų, o ne į bet kokią kitą seksą, – tokia mūsų norma. Tai, be abejo, yra cislytiškumo privilegija, taip pat ir tūkstančius metų trukusio kultūrinio poveikio pasekmė. Tik dėl didžiulių per pastaruosius penkiasdešimt metų LGBTQ aktyvistų įdėtų pastangų pradėjome po truputį aptarinėti berniuko ir mergaitės sekso alternatyvas. Tačiau mūsų dar laukia labai daug darbo.

Kai nerimaujama dėl nekaltybės, beveik visada turima omenyje moteris. Net pats žodis *skaisti* (angl. *virgin*) yra kilęs iš lotyniško žodžio *virgo*, kuris reiškia mergelę arba neištekėjusią moterį. Vyrų ir berniukų nekaltybė niekada nebuvo taip vertinama kaip moterų. Skirtingais istorijos etapais nekaltybę iki santuokos praradusios moterys buvo baudžiamos atimant jų nuosavybę, įkalinant, skiriant baudas, jas žalojant, plakant ir netgi žudant. O apie keturiasdešimtmečius skaisčius vyrus tik kuriamos komedijos.*

Kodėl būtent moterų nekaltybė taip atidžiai saugoma? Greičiausiai tai susiję su tėvo palikimu. Žinoma, tai neteisinga, tačiau iki atsirandant kontraceptinėms tabletėms nėštumas ne santuokoje buvo susijęs su motinos, o ne tėvo fiziniais ir finansiniais rūpesčiais. Ir su visomis sunkiomis pasekmėmis tvarkytis irgi tekdavo moteriai. Tačiau dar svarbiau tai, kad paternalistinėje visuomenėje, kur turtas ir valdžia buvo perduodami per vyriškąją liniją, moters skaistybė buvo tiesiog būtina, siekiant užtikrinti palikuonio teisėtumą. Tik taip buvo galima tvirtai žinoti, kad visi materialūs turtai atiteks būtent tavo (o ne kokio nors pienininko) vaikams.

* Nors visuomenėje juntamas spaudimas išsaugoti *gėlėlę* nenuskintą, „Journal of Sex Research“ paskelbto tyrimo duomenimis, abiejų lyčių suaugę skaisčius žmonės (vyresni nei dvidešimt penkerių) JAV susiduria su socialine stigma ir mano, kad užmezgant romantišnius santykius jie nėra pageidaujami partneriai. Suaugusiems skaisčiams vyrams kilo abejonių dėl jų vyriškumo, o moterys buvo įsitikinusios, kad yra nurašytos kaip senmergės (Amanda N., Gesselman, Gregory D. Webster, Justin R. Garcia, „Has Virginité Lost its Virtue? Relationship Stigma Associated with Being a Sexually Inexperienced Adult“, *The Journal of Sex Research*, 54 (2016), p. 202–213).